

Az „Új Szántás” című folyóirat, egy új művelődéspolitikai szolgálatában

© SZÓRÓ Ilona

Könyvtárellátó Nonprofit Kft., Budapest

szoro.ilona@kello.hu

A második világháborút követően kiépülő demokratikus berendezkedés keretei között új törekvések jelentek meg a közművelődés területén is. Megváltozott a közvetített kultúra tartalma. A korábbi divatos irányzatokkal szemben, nagyobb hangsúlyt kaptak a klasszikusok, a kritikai attitűd és a népi hagyomány. Az eddig inkább a polgári rétegekre fókuszáló művelődési tevékenység helyett előtérbe került a parasztság és a munkás rétegek kulturális lehetőségeinek bővítése. Alapvető szemléletváltás következett be a kultúra közvetítésének módjában, formáiban is. A két világháború közötti központosított, felülről irányított iskolán kívüli népművelés helyett fokozatosan kiépült az ún. szabadművelődés rendszere. Ennek egyik fontos elemét a társadalom szabad öntevékenysége, különböző önszerveződő csoportok, helyi intézmények széleskörű aktivitására épülő művelődési tevékenység jelentette, melyhez a kulturális kormányzat elsősorban a szükséges koordinációt, az anyagi, technikai lehetőségeket és a szakmai közreműködőket biztosította (Lányi, 2000:205).

Az 1945 novemberében a közművelődés és felnőttnevelés legfelsőbb szintű koordinálására létrehozták az Országos Szabadművelődési Tanácsot (OSZMT). Az OSZMT a Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium (VKM) tanácsadó szerveként működött, szakmailag szervezte az iskolán kívüli oktató-nevelő tevékenység és a közművelődés tartalmi és formai megújítását, összekötő szerepet játszott a kulturális adminisztráció és a közművelődési tevékenységet folytató társadalmi szervek között, elméleti és módszertani segítséget, valamint anyagi támogatást nyújtott a művelődési feladatok ellátásához. Az OSZMT országos hálózatát a megyei és városi szabadművelődési tanácsok, illetve a községekben megalakuló szabadművelődési bizottságok jelentették (Dancs, 1988:9).

Az OSZMT mintegy 110 tagját a VKM, országos kulturális intézmények, a különböző pártok, ifjúsági szervezetek, társadalmi egyesületek delegálták. Az 1945. december 10-én tartott alakuló ülésen a Tanács elnökévé, nagy többséggel, Karácsony Sándort, a debreceni egyetem pedagógia professzorát választották. Karácsony pedagógiai munkássága, a neveléssel kapcsolatos demokratikus elvei széles körben közzismertek voltak, s ezek nagy szerepet játszottak az új művelődéspolitikai elvek kialakulásában is. A szabadművelődési tevékenységet alapvetően az OSZMT irányította. A VKM csak az adminisztratív szabályozásában és a költségvetési források elosztásában játszott fontosabb szerepet. A VKM helyi apparátusát képező megyei, városi szabadművelődési felügyelők, illetve a kisebb településre kinevezett ügyvezetők hatásköre korlátozott volt, a helyi társadalmi szervek, a szabadművelődési tanácsok nagyfokú önállósággal rendelkeztek. Az OSZMT határozatai is csak ajánlásnak számítottak az egyes társadalmi szervek számára, hogy a központi döntések ne korlátozzák a helyi társadalom önművelődését (Kövendi & Szathmáry, 1947:3).

A VKM népművelési (később, szabadművelődési) ügyosztályának vezetője, Gombos Ferenc már 1945-ben egy szakmai lap kiadását kezdeményezte, a kulturális kérdésekkel kapcsolatos folyamatos tájékoztatás, az új művelődéspolitikai alapelveinek megismertetése, szervezési és módszertani kérdések tisztázása

érdekében. A *Szabadnevelési* (majd, *Szabadművelődési*) *Híradó* címmel havonta megjelenő, kezdetben csak néhány oldalas hírlevelet az OSZMT főtítkára szerkesztette. 1946-ra az újság már terjedelmes kiadvánnyá bővült, és a különböző intézkedések, személyi és szervezeti hírek mellett hosszabb szakmai ismertetéseket, a szabadművelődés új rendszerére vonatkozó elemző írásokat közölt (Dancs, 1988: 636-638).

Az OSZMT vezetése azonban fontosnak ítélte, hogy a közművelődéssel kapcsolatos kérdések elemzése, a kultúrpolitika alapelveinek részletes bemutatása, az országban tapasztalható tényleges helyzet felmérése, illetve a jól hasznosítható szakmai és módszertani tapasztalatok átadása érdekében saját lapot indítson. Az *Új Szántás* című folyóirat 1947 januárjában került kiadásra. Az átlagosan 60 oldalon megjelenő havi lap főszerkesztői feladatait a Tanács elnöke, Karácsony Sándor látta el, a felelős szerkesztő Victor János volt. Karácsony a főszerkesztői címet nem csupán reprezentatív titulusként tekintette, hanem aktívan részt vett a kiadvány arculatának alakításában, rendszeresen megjelenő írásai a folyóirat, és egyben a szabadművelődés kiépülő rendszerének szakmai, elméleti alapvetéséül szolgáltak. A folyóirat komplex feladatkört vállalt magára. Tárgyalta a kultúrpolitika elvi kérdéseit, bemutatta a szabadművelődés fő törekvéseit, sajátos szemléletét, módszereit. Elemző írásokat közölt számos kulturális kérdéskörrel, a művelődéstörténettől a nyelvhasználatig, a népzeneig, a líráig. Folyamatosan beszámolt a központi intézmények és a helyi szervek közművelődési tevékenységéről. Módszertani kérdéseket vetett fel, és közreadott számos konkrét példát, gyakorlati megoldást, hogy ezzel is segítse, inspirálja a helyi közösségek kulturális életét. Az *Új Szántás* így egyszerre volt elméleti forrás, szakmai kézikönyv, gyakorlati, módszertani útmutató, és közművelődési hírgyűjtemény, amely folyamatosan tudósított a kulturális élet országos és helyi eseményeiről, miközben zenei, képzőművészeti, színházi eseményekről, filmbemutatókról és könyvekről ismertetéseket, kritikákat közölt (Fenyő, 2007:215-216).

Az *Új Szántás* 1947-es évfolyamában, 772 oldalon összesen 191 cikk jelent meg. Az írások 18%-a a kultúra és a szabadművelődés elvi problémáival foglalkozott, 42%-a különböző területek szakmai kérdéseit dolgozta fel, tudományos vagy ismeretterjesztő formában. A cikkek 30%-a a közművelődés szervezeti kérdéseit, a szabadművelődés gyakorlati ügyeit, módszereit, tapasztalatait tárgyalta, 10%-a pedig társadalmi, politikai kérdéseket vizsgált. A folyóirat 149 művészeti eseményről (35 zenei, 71 képzőművészeti eseményről, 27 színházi előadásról és 16 filmbemutatóról) számolt be, 187 könyvismertetést és 25 sajtószemlét közölt, illetve 50 irodalmi betétet tartalmazott (12 színpadi jelenetet, dramatizált játékot, 38 verset és dalt). A kisebb hírek között 314 országos és helyi kulturális eseményről számolt be.

Szimbolikus jelentést hordozott már a lap címe is, melyet Karácsony választott. Az *Új Szántás* egyszerre jelezte a művelődés terén is elinduló jelentős átalakulásokat, az eddig a kulturális javaktól jórészt elzárt szegényebb rétegek művelődési lehetőségét, végül a népi kultúra értékeinek szemléletének fontosságát az ország „szellemi újjáépítésében”. Ezt hangsúlyozta a lap bevezető cikke, a főszerkesztő szabadművelődésről szóló, mértéket adó, ars poeticát hirdető írása is. Karácsony kiemelte, hogy a magyar kultúrát fel kell szabadítani az idegen divatok hatása alól, és ehhez vissza kell nyúlni a folklorisztikus gyökerekhez. Abból kell Károli Gáspár és Pázmány Péter korához hasonlóan korszerű, színvonalas műveltséget teremteni, hogy ugyanazon kultúra részese lehessen a társadalom minden rétege. Hasonló kérdéseket tárgyalt az első szám több más írása is. Kifejtették, hogy a népi műveltségre épülő szabadművelődés fogalma egyszerre jelenti a népi kultúra

számbavételét, gondozását, széleskörű megismertetését, illetve azt, hogy a közművelődés terén olyan szemléletnek kell érvényesülnie, amely kiegyenlíti a különbséget a falu és a város, a paraszti, a munkás- és a polgári rétegek kulturális helyzete között (Manga, 1947:10-12).

Karácsony Sándor az *Új Szántás* márciusi számában, az OSZMT egy éves munkáját értékelő beszámolójában azt emelte ki, hogy a kultúra fejlesztése és terjesztése terén csak akkor érhető el komolyabb eredmény, ha a művelődés igénye a társadalom széles rétegeiben fogalmazódik meg, nem pedig egy kultúrpolitikai mechanizmus működése révén (mint a régi iskolán kívüli népművelés), külsődleges, idegen hatásként jelenik meg. A szabadművelődés szervezeteinek a feladata, hogy felmérjék, tudatosítsák, a lehetőségek bemutatásával és közös gondolkodással szélesítsék a társadalom érdeklődését. Az iskolán kívüli neveléssel és képzéssel kapcsolatban az *Új Szántás* cikkei kiemelték, hogy nemcsak az oktatási tartalmakat kell korszerűsíteni, de be kell vezetni a reális látásmódot és kritikai szemléletet, ami korábban teljesen hiányzott. Ugyanakkor felhívták a figyelmet több tipikus problémára is. Gyakori jelenség volt, hogy a statisztikai mutatók miatt túl sok programot próbáltak belezsúfolni az emberek kevés szabadidejébe, vagy, hogy a giccs elleni harc jegyében adminisztratív tiltással igyekeztek ízlést formálni. A kulturális feladatok tételes meghatározását sokan még mindig a központi szervektől, az OSZMT vagy az *Új Szántás* részéről várták, holott a szabadművelődés lényege éppen abban állt, hogy a felnőttnevelés és művelődés kérdéseiről, a tervekről, programokról a helyi viszonyok ismeretében az érintettek dönthettek (Karácsony, 1947:129-132).

Az *Új Szántás* fontos szerepet játszott a szabadművelődés szervezése terén. Bemutatta a központi kormányzati szervek, minisztériumok közművelődési tevékenységét. Beszámolt az OSZMT üléseiről, illetve a helyi tisztviselők részvételével tartott országos értekezletekről, az ott hozott határozatokról. Tájékoztatta az olvasókat a központi és helyi apparátust érintő személyi hírekről. Az 1947. áprilisi számában közölte az OSZMT előző évi munkájáról szóló összesítő jelentést, és a következő évre szánt munkatervet. Ebben a kiemelt témának az analfabétizmus teljes felszámolása, az 1848-as forradalom és szabadságharc centenáriumáról való megemlékezés, a népkönyvtárak fejlesztése, a szabadművelődés személyzetének továbbképzése, és munkafeltételeinek javítása, valamint a több minisztérium között széttagolódnak kulturális feladatok összefogása, a tárcaközi együttműködés biztosítása szerepelt (Beszámoló..., 1947:223-228).

Az *Új Szántás* hasábjain több alkalommal is foglalkoztak a szabadművelődés országos szervezetében dolgozó személyek, helyi szabadművelődési felügyelők és ügyvezetők alkalmasságának, felkészültségének kérdésével. Számos olyan jelzés érkezett a VKM vagy az OSZMT illetékeseihez, hogy a demokratikus kultúrpolitika és az új közművelődési szemlélet esetenként még az ennek képviselőivel megbízott apparátus részéről sem érvényesül. Ugyancsak nagy hiányosságok mutatkoztak a megfelelő módszerek alkalmazása tekintetében is. Az *Új Szántás* több irányadó cikket közölt ebben a kérdésben. A lap munkatársai a legfontosabb kritériumnak a demokratikus gondolkodást és emberi magatartást, a korszerű műveltséget és széleskörű tájékozottságot, valamint a kellő pedagógiai érzéket és a jó szervezőképességet tartották. Fontos feladatnak tekintették a szakmai személyzet továbbképzését is. Az OSZMT a különböző pártok, tömegszervezetek vegyes értékű tanfolyamai helyett, a saját ellenőrzése alá kívánta vonni a közművelődés területén dolgozók felkészítését, mert nagy veszélyt látott az elbürokratizálódásban, a hiányos felkészültségben, vagy abban, hogy a kulturális tevékenység során a

szabadművelődés elvei helyett inkább bizonyos politikai szándékokat érvényesítenek. Az *Új Szántás* több írásában is visszatért erre a kérdésre, hangsúlyozva a kulturális szervezőmunkában a személyi feltételek fontosságát (Gombos, 1947:321-324).

Az analfabétizmus teljes felszámolását Karácsony és munkatársai a szabadművelődés egyik legfontosabb feladatának tekintették. Ehhez a maga eszközeivel az *Új Szántás* is hozzájárult. Az 1948. januári számot gyakorlatilag ennek a témának szentelték. Harminc oldalon 9 írás foglalkozott ezzel a kérdéssel, melyek felsorakoztatták az alapelveket, elemezték az aktuális helyzetet, nemzetközi (nyugati és szovjet) példákat hoztak, közreadtak bemutattak különböző módszereket, alapképzési anyagokat. Karácsony cikke és a többi írás egyértelműen leszögezte, hogy a tájékozatlan és saját érdekeit képviselni nem tudó ember, egy demokratikus politikai berendezkedés keretei között sem tud élni a szabadságával. Addig nem lehet színvonalas tömegkultúráról beszélni, amíg ezt a problémát meg nem oldja az ország. Az alpműveltség mielőbbi általánossá tételéhez átfogó kormányzati programra, széleskörű tárcaközi, intézményi együttműködésre van szükség. Külön figyelmet kell fordítani a korosztályi sajátosságokra, a megfelelő módszertani megoldások alkalmazására. Karácsony az írástudatlanság mellett nagy veszélynek látta a „szellemi analfabétizmust”, a társadalmi és kulturális tájékozatlanságot, és az ezzel összefüggő előítéletességet, bigottságot (Karácsony, 1948:21-22; Stolmár, 1948:27-31).

A gazdasági és társadalmi ismeretbővítés és a kulturális színvonal emelkedése szempontjából egyaránt meghatározó kérdésnek számított a könyvtárhálózat fejlesztése. Nagy volt a háborús veszteség, az 1944-ben működő 3500 népkönyvtár közül 2300 anyaga elpusztult. A könyvtárhálózat újjászervezésével kapcsolatban több koncepció is létezett. Az OSZMT inkább a kistelepülések könyvvvel való ellátását sürgette, míg a VKM részben szakmai, részben pénzügyi szempontok miatt a rendelkezésre álló könyvállományt inkább a nagyobb körzeti könyvtárakba kívánta koncentrálni. Az *Új Szántás* nem foglalt állást ebben a vitában, teret adott mindkét álláspont bemutatásának, az érvek ütköztetésének. A lap a kérdésre többször is visszatért, 1948. májusi számában egyszerre 6 írást is közölt a könyvtárüggyel kapcsolatban (Varjú, 1948:273-275).

A gyakorlati tevékenységre vonatkozóan, a legtöbb figyelmet a folyóiratban a különböző képzések, szabadiskolák, tanfolyamok kapták, amelyek helyi szinten a szabadművelődés gerincét képezték. Ezeknek nemcsak az általános műveltség és a közéleti tájékozódás miatt tulajdonítottak nagy jelentőséget, hanem a gazdálkodás fejlesztésében, az ipari, kereskedelmi tevékenység elsajátításában játszott szerepüket is kiemelték. Több cikk is hangsúlyozta, hogy az a legcélszerűbb és legeredményesebb, ha az általános tájékozottság bővítése és a gazdasági ismeretek átadása egy képzés keretei között történik. A folyóirat 1948. júniusi száma 6 cikkben, mintegy 20 oldalon tárgyalta a gazdasági képzés kérdéseit (Timaffy, 1947:357-359).

Viszonylag sokat foglalkozott a folyóirat a műkedvelő előadásokkal, a különböző ünnepi alkalmak kulturális programjaival. Ez a tevékenység a kisebb településeken a közösségi művelődés és szórakozás sokszor egyetlen formáját adta. Az előadásokat a közönség és a szereplők, a művészi mondanivaló és a felkészülés nevelő hatása miatt egyaránt fontosnak tartották. Az írások azonban számos problémát is felvetettek, a magas költséget, a szervezés nehézségét, a nagy színvonalkülönbségeket. Az *Új Szántás* cikkírói a gondok bemutatása mellett igyekeztek tanácsokkal, tapasztalatokkal segíteni a műkedvelő csoportok

tevékenységét. A lap több színpadi jelenetet is közreadott, példákkal szolgált a darabválasztáshoz (Németh, 1947:91).

Az *Új Szántás* általános politikai kérdésekkel nem foglalkozott. Csupán két téma kapott nagyobb teret az írások között. Az egyik, a legfontosabb történelmi példa és demokratikus hagyomány, az 1948–1949-es forradalom és szabadságharc volt. Erre nemcsak a centenáriumi év szolgált apropóként, a lap 22 száma közül nyolcban közölt ezzel kapcsolatos cikkeket, 1948 márciusában egy egész tematikus blokkot is (30 oldalon 7 írást). A másik téma, ami többször is visszatért, és 1947 májusában egy egész tematikus számot is szentelt neki a lap, a közép- és kelet-európai népek együttélése volt. A cikkek különböző megközelítésben az együttműködés lehetőségéről és szükségességéről szóltak. Lükő Gábor írása, de más megszólalások is, külön kiemelték a régió népeinek közös hagyományait, az évszázados kulturális kölcsönhatásokat. Ezzel összhangban, a lapban József Attila és Mihail Eminescu művei mellett, szlovák, szerb, román, ukrán versek, dalok, mesék is megjelentek. Ezek a gondolatok egyébként más számokból is visszaköszöttek, például az Ady születése 70. évfordulója alkalmából megjelent írásokban, vagy a Bartók és Kodály munkásságát méltató cikkeken is (Lükő, 1947:264-269).

A politikai élet fokozatos balratolódása nyomán, 1947 nyarán felerősödtek a szabadművelődés demokratikus elveivel, öntevékeny gyakorlatával és a népi kultúrára építő jellegével kapcsolatos baloldali kritikák. A támadások egy része az OSZMT fő kommunikációs eszköze, az *Új Szántás* ellen irányult. Egyesek a népi kultúra központba állítását, illetve a szabadművelődés túlzott autonómiáját kritizálták, és a munkáskultúra preferálását, valamint a szocialista nevelési célok következetesebb megvalósítását sürgették. A kommunista párt részéről egyértelmű politikai állásfoglalások közlését sürgették, és a baloldali ideológia határozottabb képviselőjét kérték számon. Karácsony a lapot érő méltánytalan megnyilvánulásokkal szembeni tiltakozásként, június közepén lemondott a főszerkesztői posztról. Június és október között nem közölt cikket a folyóiratban, a júliusi és augusztusi számban már a neve sem szerepelt az impresszumban. A kultuszminiszter, Ortutay Gyula személyes kérésére azonban, októbertől ismét vállalta a lap szerkesztését. A baloldali nyomást azonban jól jelezte, hogy 1947 nyarán az *Új Szántásban* is megjelentek a szocialista társadalmi berendezkedés és a marxista elmélet kérdéseivel foglalkozó írások. A júliusi szám (Karácsony távolléte idején) „Népi demokrácia és tömegkultúra” címen Rákosi Mátyás és Szakasics Árpád nyilatkozatait közölte, amit a lap a kommunista párt új folyóiratából a *Művelt Nép* 1. számából vett át (Lendvai, 1981:70; Lányi, 1984:60).

1948 márciusában a baloldal részéről kísérlet történt az *Új Szántás* teljes ellenőrzés alá vonására. A kommunista irányítás alatt lévő Művelődési Szövetség azzal a kéréssel fordult az OSZMT vezetéséhez, hogy a folyóirat adjon helyet (az oldalszám mintegy felében) az ő anyagaik közlésére. A VKM támogatta volna az elképzelést, Karácsony, és a lap szerkesztősege azonban a nyilvánvaló nyomás ellenére sem volt erre hajlandó, hanem határozottan kiállt az *Új Szántás* függetlensége, sajátos arculata mellett. Engedményeket azonban így is tenniük kellett, 1948 tavaszától a lapban mind gyakrabban jelentek meg a szocialista törekvések, a szovjet példák, a kultúrforradalom, a szövetkezetesítés kérdései. A cikkek, a könyvajánlók, a színházi és filmkritikák vagy a közművelődés eseményeiről szóló kis hírek is egyre inkább a közélet, a gazdaság és a kultúra baloldali kisajátításáról vallottak. Az egyre élesebbé váló, az eltérő véleményeket türelmetlenül elsőprő baloldali politika nyomásával szemben, Karácsony egy 6 részes sorozatot közölt az *Új Szántás* hasábjain „Felnöttek nevelése” címmel, amely

a művelődés, és egyben az egész társadalmi élet minden területén a demokratikus, toleráns, kooperatív felfogás és magatartás mellett tett hitet (Lendvai, 1993:124-125; Koczkás, 1948:483-485).

A Karácsony személye, az OSZMT tevékenysége és az *Új Szántás* által képviselt szemléletmóddal szemben, 1948 nyarától ismét felerősödtek a támadások. A szabadművelődési felügyelők júniusi révfülöpi konferenciáján, majd a *Társadalmi Szemle* hasábjain E. Kovács Kálmán éles kritikát fogalmazott meg a szabadművelődés Karácsony-féle koncepciójával és az *Új Szántás* által is képviselt törekvésekkel szemben. Azt állította, hogy a fennálló helyzet csak a hamis parasztromantika terjesztésének, a vallásos szemlélet és a reakciós polgári nézetek átmentésének kedvez. Kifejtette, hogy a művelődés immár nem a szabad társadalom öntevékenysége, hanem egy sajátos csatatér, ahol minden eszközzel küzdeni kell a reakciós erők és gondolkodásmód ellen (E. Kovács, 1948:469-476).

1948 végén kormányrendelet jelent meg az OSZMT és a szabadművelődési hálózat országos átszervezéséről. A rendelet kiadását jelentős tartalmi és személyi változások követték. Az autonóm társadalmi szervezetek tevékenységét jelentősen korlátozták, a közművelődési tevékenység közvetlen állami irányítás alá került, és egyre inkább napi politikai célokat szolgált. A szabadművelődés elnevezés hamarosan ismét népművelésre változott. Az *Új Szántás* kiadását, az OSZMT átszervezése kapcsán, 1948 októberében beszüntették. Szerepét, a minisztérium közlése szerint a *Művelt Nép* vette át (Lendvai, 1993:124-125).

Az *Új Szántás* című folyóirat egy új, demokratikus, a társadalom széleskörű öntevékenységre épülő művelődéspolitikai szolgálatára született. Sokoldalú tevékenységet végezve közel két éven át a szabadművelődés legfontosabb írásos fórumaként működött. A politikai viszonyok megváltozása, a demokratikus társadalmi intézmények háttérbe szorulása nyomán azonban helyzete gyorsan ellehetetlenült. Az általa képviselt értékeknek, szellemiségnek a kultúra fokozatos állami kisajátítása idején már nem volt helye.

Irodalomjegyzék

- Beszámoló az Országos Szabad Művelődési Tanács teljes üléséről (1947). *Új Szántás*, 1 (4), 223-228.
- DANCS Istvánné (összeáll.) (1988): *Dokumentumok a szabadművelődés történetéhez (1945–1949)*. Budapest: Kossuth.
- E. KOVÁCS Kálmán (1948): Klerikális reakció, parasztromantika és népművelésünk demokratizálása. *Társadalmi Szemle*, 3 (6-7), 469-476.
- FENYŐ Imre (2007): Karácsony Sándor egyetemen kívüli tevékenysége. In: Brezsnaynszky László (szerk.): *A „Debreceni Iskola” neveléstudomány-történeti vázlata* (pp. 212-218). Budapest: Gondolat.
- GOMBOS Ferenc (1947): Nevelők nevelése. *Új Szántás*, 1 (6), 321-124.
- KARÁCSONY Sándor (1948): Az analfabétizmus ellen. *Új Szántás*, 2 (1), 21-22.
- KARÁCSONY Sándor (1947): Az Országos Szabad Művelődési Tanács első és második évének mezsgyéjén. *Új Szántás*, 1 (3), 129-132.
- KOCZKÁS Gyula (1948): A szabadművelődés és a hároméves terv. *Új Szántás*, 2 (8-9), 483-484.
- KÖVENDI Dénes, & SZATHMÁRY Lajos (1947): *A szabadművelődés kézikönyve*. Budapest: OSZMT.
- LÁNYI Gusztáv (1984): Karácsony Sándor és a szabadművelődés. *Valóság*, (4), 54-69.
- LÁNYI Gusztáv (2000): *Magyarság, protestantizmus, társaslélektan*. Budapest: Osiris.
- LENDVAI L. Ferenc (1993): *Egy magyar filozófus: Karácsony Sándor*. Budapest: Akadémiai.

- LENDVAI L. Ferenc (1981): Új Szántás. Karácsony Sándor és köre a felszabadulás utáni politikai életben. *Társadalmi Szemle*, (7), 66-73.
- LÜKŐ Gábor (1947): Kelet-Európa parasztságának közös hagyományai. *Új Szántás*, 1 (5), 264-269.
- MANGA János (1947): Népi művészetre építő szabadművelődés. *Új Szántás*, 1 (1), 10-12.
- NÉMETH István (1947): Teremtsünk rendet a műkedvelő előadások körül. *Új Szántás*, 1 (7), 91.
- STOLMÁR László (1948): Az analfabétizmus elleni küzdelem Magyarországon és Nyugaton. *Új Szántás*, 2 (1), 27-31.
- TIMAFFY László (1947): A gazdasági és közművelődési tanfolyamok tanulságai. *Új Szántás*, 1 (6), 357-359.
- VARJÚ Bálint (1948): Ezer népkönyvtár, hatszáz vándorkönyvtár. *Új Szántás*, 2 (5), 273-275.